

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dné vsacega mesca na celi poli, in veljá po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XVIII.

V Ljubljani 10. grudna 1865.

List 35.

Kratek poduk od sedanjega sv. leta.

IV.

Delajte po mojih zapovedih, in ohranujte moje sodbe, in spolnujte jih, da zamorete brez vsega strahú prebivati v svoji deželi. III Moz. 25. 18.

V starem svetem letu je Bog Izraelce po Mozesu opominjal, da naj se do čistega spreobernejo, naj delajo po njegovih zapovedih in ohranijo in spolnujejo njegove razsodbe, le tako bodo zamogli brez strahú pred hudimi šibami živeti v svoji deželi. Tudi v novem sv. letu kličejo sv. Oče, namestnik in služabnik Božji, vernike k pravi pokori in spolnovanju Božjih zapoved; ker le tako zamoremo brez strahú živeti v svoji deželi, varno in srečno priti v večno sveto deželo. Treba je pa vender grešnikom zdaj strahú imeti, s strahom in trepetom delati delo svojega zveličanja — pokoro, da bode strah manjši, od kterega piše sv. evangelist, rekoč: „Ljudje bodo koperneli od straha in pričakovanja tega, kar ima čez ves svet priti; zakaj nebeske moči se bodo gibale.“ (Luk. 21.) Kaj nam je tedaj storiti v sv. letu, da se nam enak strah zmanjša, ki se bode razodeval že tudi precej pred prvo — posebno sodbo, namreč o smertni uri?

Obnoviti se nam je v duhu v tem sv. letu, da po zgledu spokornikov odpušenje grehov in odpustke zadobimo.

Vprašanje je tedaj, kakošno moč naj sv. leto v nas skazuje, kakošen sad naj obrodi? Odgovor na to vprašanje je, da se obnovimo v svojem znotranjem in vsem svojem življenju. To je sv. Pavel vernikom obilnokrat priporočeval, rekoč: „Obnovite se v duhu svojega serca!“ (Ef. 4, 23.) Ali pa: „Veržimo od sebe dela teme, in oblecimo orožje svetlobe.“ (Rim. 13.) Kako naj se godi to obnavljanje? Mislite si, kadar gori hiša, kaj se zgodi tudi z drevjem, ki stoji blizo hiše; vse lepo zeleno listje se osmodi in omahne ali še celo požgè, sad se opeče, dostikrat cele veje odgorè, in drevo žalostno brez vse lepote, brez perja, cvetja in sadú svoje gole štremlje moli kviško! — Glejte! ravno taki je človek, ki ga je osmodil ogenj smertnih pregreh: brez zelenega listja gnade Božje, brez cvetja čednost, brez sadú dobrih del, ves opaljen in očernjen na duši. Le suhi štremlj — ime kristjan — se še žalostno razkazuje. Kakor se opaljeno drevo, če ga ne posekajo ali če ni čisto užgano, sčasoma obraša in omladi, ter zopet jame cvesti in sad roditi na novo; tako se mora goditi tudi v duhovnem življenju grešnikovem, in sad mora obroditi zdaj zlasti sv. leto, — to je obnavljanje. Človek po dobro opravljeni spovedi s poboljšanjem in pokornjenjem oblači sčasoma zopet vso lepoto kersanskega

življenja, kakor pravi apostelj: „oblecite Gospoda Jezusa Kristusa. Kakor po dnevi hodimo pošteno, ne v požrešnosti in pijanosti, ne v nečistosti in nesramnosti, ne v kregu in nehvaležnosti.“ (Rim. 13.) Temu primerno je delal sklepe David, rekoč: „Pravim, zdaj bom začel“ (Ps. 76, 11.), namreč Bogu s celim srcem služiti. Tako tudi spokornik: Moje poprešnje življenje je bilo mlačno, razmišljeno, razuzdano, svojeglavno, goljuvivo in krivično, sovražljivo; zdaj pa bom začel kakor kristjan živeti: „Rečem: zdaj začnem!“

O kristjan, ako se boš v sv. letu res obnovil, boš potem drugač delal, drugač govoril, drugač želel, drugač mislil; z marsiktero rečjo se ne boš več pečal, kakor poprej, marsiktere druge reči pa se poprijel. Svojo dolžnost natanko spolnovati se ti bo bolj ljubilo, božjo službo boš z večjo gorečnostjo obiskoval, na sv. zakramente se skerbniši pripravljaj, z večim Božjim strahom molil, postov ne več zanemarjal, namesti kletvinje boš Boga častil in hvalil. Od Boga boš z večji svetostjo mislil, zoper bližnjega se boš varoval hudo govoriti, že celo pa kako krivico mu storiti; in še veliko veliko drugega. Spolnovalo se bode, kar apostelj pravi: „Nehalo je staro; glej, vse je novo postalo.“ (2. Kor. 5, 17.) To tedaj se pravi v duhu obnoviti se, tako obnavljanje mora v nas sv. leto napraviti. Zakaj, ako bi ti terdil, da si se sv. leta vdeležil, pa bi imel zmiraj ravno tiste pomanjkljivosti, ravno tiste zanikernosti, bi bil suženj ravno tiste terme in hudobije, vprežen v ravno tiste nagnjenja in strasti: ti, moj kristjan, bi se motil, pri tebi bi sv. leto ne bilo drugega kakor prazna šega.

Sad in obnavljanje sv. leta se posebno kaže v gorečnosti in spokornosti. Zakaj sv. Gregor papež pravi: „Kakor velike rane potrebujejo velikega obliža (flaštra), tako je velikim pregreham potreba velike pokore.“ Tvoje telo je hudoben in naj bolj nevaren tvoj sovražnik, ono je izdajavec — Iškarjot tvoje duše, vir vsih hudih nagnjenj, orodje naj več pregreh; dostikrat, če je lepši obraz, večji je sovražnik, če je mlajši in obilniši telesna moč, hujši nasprotnik je zveličanja. Po obilnosti in velikosti tvojih hudobij naj bo tudi strahovanje in tepenje samega sebe. Bolje je ostro Božjo pravico malo prehiteti, ji naproti iti, kakor pa ji v roke priti; ložej je tukaj očiševati se s pokorili, kakor pa tamkej peklenje vic terpeti.

V sv. Marjeti Kortonski imamo živ zgled, kako se grešnik z grehom omadeža, poškodva in rani, in kako se mu je obnavljovati v duhu, kadar in ako se spreoberne. Ker je bila zgoodej zgubila mater in skerbno varhinjo, je zašla v slabe priložnosti, kjer se je vse njeno serce spačilo in zabredla je sčasoma na pot naj grozovitniših pregreh, v kterih je devet

let kakor v zadušljivi mlakuži ticala in gnjila. Ogorčje cvetlici, ako se prestavi iz dobre zemlje in lepega verta v gnojno lužo in se vanjo popolnoma potopi. Lahko si mislite, kakošna je potlej bila, ko se je jela vzdigovati in čediti, in kako je obnovljevanja potrebovala, — čuda, da se je le po Božji veliki milosti se kaj dalo obnoviti. Bilo je pa tudi obnovljevanje rezno in resnično. Tri in dvajset let je preživela potem v naj ostrejših spokornih delih; kazila je lepo-to svojega obličja s prahom in s kamenjem, s katerim ga je dergnila; živela le ob kruhu in vodi, na zemlji spala in kamen za blazino imela, se vsak dan do kervi tepežila, in naj več del noči s preišljevanjem Jezusovega terpljenja prebdila. — Sprosila si je nekaj z dolgimi in silnimi prošnjami od spovednika privoljenje in podala se v svojo domačijo, da bi svoje poprejšnje pohujšanje očitno popravljala. Bilo je neko nedeljo, ko pride v Alviano (na Toškanskem, kjer je bila doma), gre naravnost v cerkev, ki je bila polna ljudi, zakaj bila je ravno sv. maša. Bosa, z ostrizeno glavo, z vrvjō okrog vratu se vstopi blizo altarja in pregorke solze jo oblivajo. Po sv. maši se verže na kolena pred neko imenitno gospō in spre govori na glas: „Lejte gospā, vam pri nogah je tista preklicana ženska, ki je s svojim razuzdanim življenjem sama sebe, žlahto in celo domačijo v slabo ime pripravila in oskrunila. Prosim vse, ki so tukaj, ponižno za odpušenje zavolj očitnega pohujšanja, ki sem ga dajala vsi deželi, in kličem vse, naj mi izprosijo od Boga več občutke žalovanja, da začnem že enkrat pravo pokoro.“ — Vse ljudstvo je stermelo, veliko se jih je jokalo zavolj svojih lastnih grehov, veliko se jih spreobrnilo. Serce gospē, pred katero je spokornica klečala, pa je to tako pretreslo, da se je svojim posestvom odpovedala, se v spokorno obleko oblekla in za Margareto v duhovski red se umiknila.

Kaj pa je to pomagalo spokornici sami?

Tako zatajevanje je bilo silen pomoček duhovnega obnovljenja. S preišljevanjem Kristusovega terpljenja se je v njenem sercu vnemala ognjena ljubezen do božjega Zveličarja in naj globokejši zaničevanje do same sebe. Njeno serce, ki je bilo poprej sedež naj ostudniših pregrēb, je bilo s poniževanjem prečudno lepo postalo, bilo je stanovanje sv. Duha, ki jo je vodil in pripeljal do naj višji stopnje popolnosti. Kakor je poprej v grehu služila bližnjemu v pohujšanje, tako zdaj v naj lepšem djanji ljubezni: napravila je zraven svoje revne kočice bolnišnico za uboge bolne, in stregla jim je s prečudno ljubeznijo in ponižnostjo. Za ubožne je kruha vbogajme prosila; sama pa je živela v naj večji revšini. Med vsem tem pa se je v njenem sercu neprenehoma množila in rastla presveta ljubezen do Boga in bližnjega, sklenjena z globokim vednim obžalovanjem svojih grehov.

Preljubi kristjan, ki si se omadežal z mnogotermimi grehi! Zdaj je še prijeten čas, zdaj so še dnevi zveličanja tudi za te. Daj slovo grehu, ki ti še nikoli ni dobrega storil, temuč te nemilo ranil in ognjusil, in obrni se k čednosti, ki te bo zopet olepšala! Vsi se v duhu obnovimo, „verzimo od sebe dela teme in oblecimo orožje svetlobe,“ da nas Sin Božji ne najde v temi pregreh, ko pride sodit žive in mertve.

Angel tolažnik.

Prilika ali podoba, v kateri je pojasnovana previdnost in dobrotljiva skerbljivost Božja za ljudi v njih terpljenji in britkosti.

Bila je minula prva zima na zemlji in ž njo vsa njena groza in strahota. Vsa poterta ter skoro brez kacega upanja sta mōgla terpeti ojestro burjo prva človeka, ki

sta še pred kratkim v rajū gledala nebeški blišč. Onemagala bi bila skerbi in žalosti, da ne bi ju bila krepčala mračna iskra nade.

Ali za dolgim upanjem, za mnogimi solzami ter za marsiktero uro preserčne prošnje po usmiljenju je vender še nehal liti zimski dež in utihnili so divji viharji. Zopet je sijalo solnce na modrem nebu, zopet so se jele razcvetati po livadah cvetlice, ptičice pa so se oglasile, veselje prepeljuje v milih pesmicah. Marsikdaj se je zdelo človekoma, da v lahki spomladni sapici čutita glas Božji, ki ju opominja k serčnosti in upanju.

Krasno mlado jutro se je svetilo na žarečem izhodu, v vonjavnem pomladanskem kinču pa je pričakovala zopet oživljena zemlja izhajočega solnca. Zbirali so se v visokih svetlih nebesih angeli krog sijajnega prestola Božjega, kar jim reče Gospod: „Vstvaril sem človeka, da bi bil večno srečen; ali sam je kriv, da ni več v rajū. Vender je pa Moje usmiljenje večje od njegove pregrehe, naj toraj nad njim tudi v revščini čuje Moja milost in blagost. V ta namen sem izbral vas, varujte ga tedaj po vsih njegovih potih.“

„Vi Serafi, pomagajte ubogemu omerzlemu človeku s svojo ljubeznijo, da se mu zopet vnuema čutilo svete ljubezni; vi Kerubini ga učite resnice, da ne bo več laži govoril, kakor je v rajū; vi Prestoli polnite njegovo oko s svojim bliščem, da se ne bo v zemljsko zamikal, ampak v neminljive nebeske lepote se obračal; vé Oblasti ga podpirajte v boju in zmagi zoper greh in vse hudo; vi Knezi ga branite po njegovih potih in varno vodite, da pride v sv. raj; vé Sile mu stojte na strani zoper vse peklenske duhove; vé Moči ga vselej vodite po poti zvestobe in pravičnosti.“ Tako jim je govoril Gospod. Časté ga so globoko priklonili angeli svoje zlatolase glave in njih krila so se vzdignile v sladki radosti in v svetem trepetu pred Gospodom.

Neprešteta množica družih duhov je dobila povelje, da naj vsak po svojem bitju in zmožnosti spremlja prva človeka po široki zemlji, ter jima pomaga prenašati preklestvo greha. Zató so se spuščali o vsaki zori doli na zemljo; zvečer pa se vračali po nevidljivih potih na zvezdatem nebu zopet nazaj pred Božjo veličastvo ter so tu dajali odgovor, kaj dobrega so storili po Gospodovem povelji človeku in njegovemu rodu, kako so skerbili za uboge in sirote, kako so jih učili nauke modrosti ter vlivali v še boječé duše življenje in serčnost, moč in ljubezen.

Kar je nekega večera zašlo solnce rudeče kot kri, luna se je pa strahoma spravila na svojo tiho pot. S cveteče zemlje se je kadila prva nedolžna kri proti nebu, glasno klicaje po maščevanju zarad groznega umora. Kajn je bil v malopridni nevošljivosti ubil svojega brata Abeljna, ker je bil tega dar Gospodu dopadljiv, njegov pa ne. Prišlo je zató nad njega preklestvo Božje, da ni imel mirū med ljudmi, da je njegova roka bila zoper vsacega, in roka slehernega zoper njega. Bežal je toraj v gorč, da bi v prepade in brezna pokopal svojo obupnost zavoljo strašne pregrehe. Med srebernobelimi oblaki, ki so stali na nebu ko jagnjički na paši, se je sprehajal Abelj, pobožni pastir, v svetli obleki. Videli so ga objokani starši ter so ga klicali, ali zastonj so bile njih solze, zastonj njih žalovanje: čutili so se ubogi zopet tako revne in zapuščene, kakor takrat, ko so bili mōgli eden ali raj zapustiti.

„Gospod!“ rekli so angeli pred Božjim prestolom, „človeka silno jokata; prišla je velika žalost nad nju, zato milo plakata in žalujeta, goré pa odmevajo njunega žalovanja.“

„Ne bila bi človeka,“ odgovori jim Gospod. „ako bi ne čutila terpljenja. Brez bolečin, brez solzā njuno življenje ne more biti, kajti to je plačilo za greh. Pa kaj ni nikogar med vami, da bi ju tolažil ter hladilo vlivl v serci, ki pravite, da ste tako nesrečni?“

„Ni ga, Gospod!“ odgovoré Serafi. „mi ljubimo, pa ne tolažimo.“ — „Ni ga,“ rekó Kerubini. „mi učimo, ali

ne tolažimo.“ — In Oblasti, Prestoli, Knezi, Sile, Moči — vsi žalostni pravijo: „mi ne tolažimo!“ Sej človek ni bil za nesrečo stvarjen, torej ni bilo tolažbe treba; sam se je nesrečnega storil.“

Ječanje in zdihovanje nesrečnih je prederlo celó v nebesa pred Božji prestol. „Gospod!“ reko angeli, „slišiš jok na zemlji? Potolaži uboge!“ — Stvarnik jim pa za- verne, rekoč: „Zakaj ste ju zapustili? Naglo se vernite nazaj, manj se bodo potem jokali.“ —

Truma angelov je prišla o zlati jutranji zori na zemljo. Žalostna je stala mati Eva pred malo kočó ter gledala po potoku, ki je prijazno memo šumljal; vedela je, da teče iz raja. Solzé se ji ulijó in pomočijo cvetlice, ki so bile ravno iz zemlje pognale. Ves potert stopi k nji oče Adam. Oba poklekmeta ter položita roke na serce in ponižno molita Gospoda vojskinih trum. Pa tudi njuna molitev je bila žalovanje po priserčnem sinu Abeljnu. Zdaj pristopijo nevidljivo angelji bliže, in Serafi jima šepetajo v jutranji sapici o milosti polni ljubezni Božji ter zagotavljajo, kako zvesto ju hočejo vselej varovati; Kerubi pa obetajo, da ju bodo vedno vodili po poti kreposti in pokorščine. S serčnostjo in močjo jamejo polniti Oblasti obupajoči duši, kateri vzamejo Knezi pod svoje krila. Tudi Moči pristopijo ter pred njima odpirajo stezo modrosti, kreposti in pravičnosti, katero jima Prestoli razsvitljujejo; Sile pa odvrčati jamejo z gorečimi meči zalezovanje hudobnega. Utihnila sta zdaj uboga, vendar so jima solze še močite lica. Polna skerbi in žalosti sta se lotila dela, ki je bilo grenko in težavno, pri vsem tem pa še skoro brez prida. —

Zelo utrujen se je vernil zvečer Adam k svoji bori kočí. Bil je ves potert in klavern, sej mu ni več zvesti Abelj brisal potú raz vročega čela. Zopet je prišla noč s svojo tihoto in s svojimi zvezdami, pa tudi s svojimi solzami. Da bi si malo ohladili vroče rane svojih serc, pokleknilo so ubogi starši z otroci pred Gospoda ter so ga ponižno molili in ga prosili tolažbe, potem pa so polegli po tléh, ki so bile nastlane z mahom. Zdaj so se zopet vernile angelske trume pred Božji prestol in poročile so Gospodu to-le: „Vedno še preubogi starši zdihujejo po zgubljenem rajú in po svojem sinu; ali nikogar ni, da bi jih tolažil.“

In Gospod se je usmilil nesrečnih: poslal je njima angela, ki pa ni bil tak, kakoršni so bili drugi angeli. Bil je z milimi prijetnimi vonjavami obdajan, ali tako krasno leskečih kril ni imel. Tudi ni bil tako veličasten, kakor so trume, ki so stale pred Božjim prestolom; vendar ga je pa Gospod počastil z imenom memo družih angelov: imenoval ga je „Tolažnika.“ Govorili so nebeški duhovi: „Češen in hvaljen bodi Gospod, ki vse prav dela; ali kdo je ta angel? Mlajši je od nas in tudi ni lepši, zakaj je tedaj samo njemu Gospod naročil, da naj ljudem rane celi?“

Reče jim Gospod: „Vi se ne starate in ne bodete umerli; ta pa mora starejši prihajati in enkrat umreti, kajti njegovo življenje je kratko, vaše pa večno, ker vi smete pri meni biti, on bo pa mogel med ljudmi živeti in jih tolažiti; zato sem ga tako počastil.“

Zdaj vzdignejo Kérubi in Serafi angela tolažitelja, in sapice, ki so od jutranje zore sem pihljale, jih nesó doli v temno solzno dolino. Ležali so ljudje vsi omoteni in onemogli solzá in zdihovanja in grenkega truda. Angeli pristopijo k njim in jamejo sladke reči in nade vpletati v njih spanje. Videli so v sanjah Abeljna, kako se je spre- hajal med belimi čedami na nebu. Kamor je šel, čula se je sladka godba in mili glasovi so peli: „Nikdar več ne bodete sami, in več ne bodete toliko žalovali. Sprejmite angela, kterega je Gospod vam podaril, vzemite od Boga tolažnika, ki ga je vam poslal!“

Zdaj položé nebeške trume lepega angela spijočima človekoma na serce. Naglo se je lotil novi angel naročila Gospodovega: pred njegovim dihlijem je zginjala britkost

in žalost, kakor gine sneg pred milim pomladanskim soln- cem. Ohladile so se jima vroče želje po zgubljenem rajú, tudi po Abeljnu nista več tako britko jokala, vodila sta temveč ostale svoje otroke s trdnim zaupanjem do Boga po potih svete njegove volje. Močnejše in živeje sta se spominjala čudopolne prerokbe o zaželenem Odréseniku. V daljni prihodnosti kakor v zlati zarji jima je angel kazal Ženo, ki ima kači glavó streti po Zveličarju, ki jima je bil obljubljen in ki bode človeštvo dvignil iz praznih sanj in posvetne nečimurnosti, ki bode premagal peklenško kra- ljstvo in njegovo moč, dolg pervega greha pa milostjivo poravnal.

Od tistega dneva naših prvih staršev biva med ljudmi angel tolažbe. Ker je terpljenje in britkost, tam je tudi on kmalo pričujoč. Močne in serčne podpira z vero, oma- gujoče z upanjem, slabe s sladko sveto ljubeznijo. Poleg njega se osópe stiskano sercé, prosteje in živeje gledajo oči v zaželeno obljubljeno deželo; zemeljsko življenje, če je tudi britko, se jim ne zdi več tako mračno in neprene- sljivo. Krepko podpira bojevavce za Boga in čednost; kadar zmaga hudo, hladi njih serčne rane ter jim ukraj tega terdega boja kaže nebeški venec, kterega imajo doseči, ako do konca zvesti ostanejo. Celó v vice se podá angel tolažnik, tu govori ubogim dušam o ljubezni in neskončni milosti Božji; kadar pa mine čas njih pokore in očiščevanja, takrat jih pelje pred prestol Najvišjega v večno veselje.

In kako lepo in hladno tolaži ta angel grešnika, ako greh zapusti in se začne pokoriti! Pelje ga k spovednici vsega žalostnega in potertega, tako obloženega, kakor bi ves svet nesel na svojih ramah; kadar ga pa namestnik Kristusov odvezuje grehov, takrat mu angel tolažnik sname pregrenko in pretežko butaro, in spokornika pelje angel od spovednika vsega novega, vsega srečnega, vsega veselega, in pa tako lahkega, kakor bi hodil po angelskih perutih. In spokornik milijonkrat Boga hvali za angela tolažnika ter dela junaške sklepe, da nikoli več ne bo žalil svojega dobrotnega Stvarnika in ne z nogami teptal Rešnje kevi svojega Odrésenika. Že celó pa kadar je sveto leto: o koliko 1000 in 1000 jih takrat angel osreči in potolaži! Bog daj, da bi tudi v tem sv. letu vsim ubogim grešnikom angel-tolažnik naproti prišel, jih peljal k zdravniku in jih rešil njih preterdih okovov. (Poslovenjeno in priliceno.)

—ol—

Pijančera smert.

(Dalje.)

Simonova žena pripoveduje: „Ravno sem bila 19 let stara, ko pride moj prihodnji mož z več drugimi delavci na Irsko v bakernato jamo umetno sklado ali ma- šino delat. Jama je bila v naši soseski. Bil je takrat naj gorsí mladeneč, kar sem jih vidila. Zavaljo njegove priljud- nosti in prijaznosti sem sklenila njega si za svojega moža izbrati. Bil je k temu dober delavec in čislán pri svojem gospodu. Veselilo me je, ko sem ga vsako nedeljo vidila v cerkvi prav pobožno moliti. Večkrat sem ga pogledovala, kako se je lepo obnašal, in zato se moram zdaj pokoriti. V celi okolici je bil on najkrepkejši borivec,* daleč okoli je slovela njegova poštenost in moč; vsi so se ga bali, ker ni mu bil vsaki kos. Akoravno je bil ptujec, so ga vendar vsi radi imeli, ker je bil tako priden in dobroserčen. Ne- kega dne grem od sosedá domú; pot je bila skoz ozko ulico; tu me sreča neki potepuh in po njegovi hoji se je vidilo, da ga je preveč pil. Hitim, kar se je dalo, on pa tudi za manoj — meni noga spodleti in skoraj sem omedlela. Kaj mi je rekel, tega se več ne spomnim; toliko vém, da njegov strašni pogled mi je bil velike britkosti napravil. Prosim ga, naj me pusti; on pa noče in me sili, da mu

* Na Angleškem imajo za igro nekako posebno borbo, kakor n. pr. Slovenci metati se, ki pa blezo ni brez nevarnosti, kakor metanje ne.

obljubim njegova žena biti. Toda jaz nisem hotla. Prisegel je, da me bo s silo napravil mu ljubiti. Hotel me je že popasti, jaz na glas zakričim, in ko bi trenil, bil je moj sedanji mož pri meni, kateri je vse vidil, kar se je godilo in mi prišel pomagat. Vdari malopridneža tako močno, da se koj na tla zverne. Mislila sem, da ga je ubil; pa kmalo je skobacal po konci in žuga obema s pestjo ter prisega nad nama se znositi. Simon ga praša, če hoče še gorjačo okusiti, in hudobnež jo pobegne. Nisem ga potem več vidila. Težko mi je bilo pri sercu in komaj sem se očetniku zahvalila za rešenje, — menim bolj z očmi ko z ustmi. Objubila sem mu, da sem ga pripravljena vzeti, ako mi starši dovolijo. Oče me koj niso nič hotli slišati, ker so rekli, da se ne spodobi, da bi si ptujca za moža jemala, kar se v tem rodu še nikolj zgodilo ni. Materne solze in prošnje kakor tudi moja žalost so jih zadovoljne storile. Da bi pa jaz se potem v ptuje dežele podala, tega nista mogla prenesti. Toda Simon je rekel, kako velik zaslužek bo imel na Angleškem in da je že 200 gld. prihranil in zamore potem s prihranjenim denarjem in z mojo doto kupčevati z raznimi rečmi; in jaz pa da sem potem tudi zlahka gospa, ako se bode kupčija dobro obnašala. Na ženitovanje smo povabili tudi go-poda duhovnega pastirja z očetom Nacetom in še tri druge duhovne. Prav židane volje smo bili vsi; malo smo se tudi zasukali. Mislila sem, da bom nebesa imela pri tem možu; ali Bogu se smili, vice imam! Nesrečna pijauca — žganje ga je tako daleč pripravilo. Šest mesecev po ženitevanji sem z možem vied Irsko zapustila. Oče, mati in dva brata so me spremili do K., in od tod sem se peljala po morji proti angleški deželi. Preden pa odrinemo, sem pokleknila in starše poprosila za blagoslov. Ljudi se nisem sramovala. Moj priletni oče se odkrijejo, oči proti nebu povzdignejo, molijo in prosijo vsegamogočnega Boga, da naj bo On moj spremeljavec po potih vsega mojega življenja. Veliko solz so so prelili, in ko so mi še enkrat in sicer zadnjikrat križ na čelo naredili, se mi je zdelo, da jih ne bom več vidila. Kako je bilo moji ranji materi težko pri sercu, in pa meni, ko so matrne solze na moje lica padale, to se ne dá nikakor izreči in popisati. Prav malo mislimo na starše, dokler jih ne zgubimo; še te potem bi jih radi imeli, kadar jih več nimamo. V B. smo ostali. Moj mož je imel vedno dela dovolj in prav dobro plačilo. Vsak čas je kaj novega iznajsel. Ker je bil ves pošten in priden, je imel tovarni posestnik toliko zaupanja do njega, da mu je več reči čisto v roke dal, če ni bilo gospoda doma. Celih pet let se mi je prav dobro godilo. Naenkrat nama pa ošpice otroke poberó; menim da so vsi neomadežani angeli v nebesih. Težko je bilo to za materno serce, ali Bog mi je milost dodelil da sem vse poterpežljivo prenesla. — Moj mož pa, da se Bogu smili! ni bil poterpežljiv kakor jaz; tarnal je in divjal kakor iz uma in začel je piti, češ, da se bo s tem potolažil. Sploh pa je bil zmeren, kakor naj pravilniši človek. Začel je pa scasoma pozno po noči domu hoditi, in vidila sem dostikrat, da ni bil prav bistre glave, ker se je preveč napil. Čez leto in dan nama je pa Bog zopet sina dal, kterege sem bila zelo vesela; mož pa je bil zopet trezen in dober, kakor poprej. Terpelo je to kacin 10 let. Imela sva prenašati tudi križe in britkosti, ali z Božjo pomočjo sva vse prestala in preterpela. Neprevidoma naji huda nesreča zadene, ktere ne bom nikoli pozabila. To je bil za naji žalosten dan, kakorsnega si ne vošim več. Delavci tovarni so se bili zmenili, da hočejo gospodo prisiliti, naj jim večji plačilo daje. Po nesreči se jim je bil tudi moj Simon pridružil, in zvolili so ga za govornika in poslanca; ker so ga vsi v časti imeli. Skoraj 1000 goldinarjev sva si bila prihranila, in mislil je on že kaj kupčevati in sam mojster biti v tovarnici, k čemur ni bilo treba veliko denarja. Po tem nesrečnem prigodku pa so vsi najni upi po vodi splavali. Mož se je jel potepati; malokrat je bil domá;

govoril je prvi v vsakem zbirališču, in vedno le od „njih pravice.“ Kakošne so bile te pravice, tega nisem nikoli umela. Ljudje so imeli dobro plačilo, toliko, kolikor so premogli delavški gospodje v tistih slabih časih; in ko boljji časi nastopijo, je plača tudi boljji. Tako sem govorila, kadar so prišli drugi mojega moža obiskati in se pogovarjati, kako da bi še druge k temu namenu pregovorili. Vsi ti možje so pri nas jedli in pili. To ni bila majhna reč; ne da bi jim ne bila privoščila; le jezilo me je, da so naše premoženje tuji ljudje zapravljali, ker plačal nobeden nič ni. Večkrat sem svoje misli jim razodela; zasramovali so me in rekli zakaj da se v politične reči mešam, ker nič ne umem.

Simona ni bilo včasih tri tedne, včasih po celi mesec domá. Hodil je po vsih okolicah in napravljaj uboge delavce k temu uporu. Nekega dne pride tudi velik mož s černo brado. Nočem ga imenovati; zamerzo sem do njega imela, kadar koli sem ga zagledala. Prav sem imela; to so kazali nasledki. Bil je z mojim možem po noči in po dnevi, spal je pri nas, in nobena jed ni bila predraga Simonu, da je le svojemu pajdašu bolj vstregel. Gospod, ko bi ga bili Vi vidili! Brala se mu je v očeh lesičja zvijačnost in volčja neusmiljenost. Kako da je vse bilo, že dobro ne vém; toliko pa pomnim, da mu je moj mož tistih prihranjenih 1000 gold. posodil. Tujec je bil obljudil, da bo veliko premoženje napravil, po tem pa hoče s Simonom kupčevati in bota oba v kratkem obogatela. Simom mu da denar in tujec jo v Ameriko potegne. (Dalje nasl.)

Moč vesti.

(Znana dogodba s sv. Janezom Kancijem povedana v modroslovski obliki.)

Veliko let, preden je Immanuel Kant svoj „katego rični imperativ“ razglasil, bil je temu zvest in je z nji in duše pridobival Janez Kant. Kako pa da se je to godilo, menda ni vsem znano; naj tedaj povém po pesniku Švabu posneto dogodbo.

Janez Kant je bil dohtar sv. pisma, in slovec učenik na Krakovskem vseučilišu. Hodil je navadno v dolgi črni halji, nosil dolgo brado, dolge lase, in bos je bil, bodi si vroče, bodi si mrazlo. Kakor je bil Kant čistega serca, tako je bil vnet za pravo modrost; in krivico terpeti, ne storiti je, bil mu je dobiček.

Siv starček je že bil; kar ga misel obide v svojo domovino popotvati. Močno si je želel domači kraj še enkrat viditi, in ta misel mu je bila tako pri sercu, da mu na ptujem ni bilo več ostanka. Napoti se tedaj, ko je svoje reči pobotal, vzame seboj knjig in denarja ter zasede konjica. V silno daljavo se zdaj spusti; počasi pa krepko jaha skoz temne gojzde, pa njegova duša je bistra in vedno se peča z zlatimi versticami sv. pisma, med tem, ko je konjič po tamnih hostah taval. Nič ni slišal, nič ni videl; le samo Boga je imel pred očmi in v sercu; to mu je bilo najprijetniši opravilo.

Neprevidoma pa ga nekaj predrami. Vidi krog sebe vse mergoleti; polno je ljudi in konj; razbojnikov glas mu bobni na ušesa in vidi se obdanega od roparske trume, ki misli veliko upleniti. Mesec je lil blede žarke na oestro, na Kanta obrnjeno orožje. Vsi so se blesketali že tolikokrat okervavljeni meči in preojstri noži. Kant ne vé, kaj se z njim godi, stopi raz konja in preden derhal od njega kaj tirja, podá ji prostovoljno ves svoj imetek: možnjo polno denarjev, zlato veržico z vrata, perstan z roke, in slednjič dá jim še s srebrom okovane mašne bukve. Da so mu berzega konja odpeljali, osupnjeni starček še vidil ni, in ko oddá vse, kar je imel, jih poprosi, da naj ga ne umoré.

Stopi pa predenj zarašen glavlar, zagrabi z nevsmljeno roko starčka za persi in ga stresa prav po divjaško. „Ali si pa vse dal?“ zagermi krog tjege; „ali uimaš nič skritega

v pasu ali kje drugej? Smertna britkost spregovori iz Kanta: „Nič,“ in zopet „nič!“

Kot blisk zgine derhal v temnem gojzdu, oropan starček pa stoji osupnjen in skoraj brez zavednosti. Pa kmalo se zavé, beži in dirja, kakor bi sedel na konju, brez prenehanja. Ne misli na nič drugega, razun le na beg. Med potjo pa naključno zadene ob rob svoje halje, v katerem je nekaj terdega zapazil. In kaj je bilo? Prihranjeni zasluženi denar, pripravljen za hudo uro je v robu tičal.

Zdaj se je hotel mož prav odahnuti mislé, da z denarjem lahko dospé v domovino; domá se bo popolnoma okrepcal in s prijatli se razveselil; — kar naenkrat pa obstane. Sveti „imperativ“ se v njem prebudi in Kant sliši glas: „Ne lagaj! ne lagaj! Kant lagal si se!! Bila je zadosti samo ta beseda. Pozabil je na domovje, pozabil na veselje, ktero ga tam čaka; — v mislih so mu vedno le besede: Kant, lagal si se!

In hitreje, kot ga je gnalo veselje v domovino ga podi zdaj misel, da se je zlagal; podi ga na kraj, kjer si tolovajska derhal ravno rop deli. Od daleč vidi pri mesečni svetlobi, kako roparji eno pa drugo ogledujejo; vidi kako se njih konji prosto med germovjem pasejo, pa tudi lastnega ni zgrešil. Slednjič dospé na kraj, kamor ga je vest gnala.

Vstopi se med derhal in reče: „Vedite, da sem lažnik; ali lagal je strah iz mene, toraj odpustite!“ To spregovorivši preterga rob in mesec razsvitli rumeniče in beliče. Ker pa nihče ni po denarjih segel, jim jih še enkrat ponúdi.

Kaj tacega se je tolovajem čudno zdelo; radi bi se smejali pa starčka zasmehovali; toda kar besedice ne morejo spregovoriti in njih divje oči solzijo, ker tudi v njih se je zbudil sveti „imperativ,“ zbudil jih je iz terdega in silo dolzega spanja z besedami: „Ne kradi! ne kradi!“ Vsi se veržejo na kolena pred starčka in sveta tihota obdaja kraj, ker Bog je pripravljen dati svojo milost tudi tem razbojnikom.

Naenkrat se začne vse gibati; eden zmed njih podá starčku mošnjo z denarjem, drugi veržico, tretji sedlá konja, in glavar sam podavši mu mašne bukve ga prosi milosti.

Kant je na konju in paziti le je mógel, da mu skesan roparji še kaj ptujega niso posilili. Preden je odjahal, jih je še blagoslovil in opominjal, da naj skesanega serca ostanejo. Vidi se, kakošno moč ima „kategorični imperativus“ — vest — pri dobrih ljudéh, pa tudi najbolj zanikerne predramiti je zmožen.

F. V.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Prage 3. grudnia. — n. „Slovenec je le Slovenec,“ djal sem sam pri sebi, stopivši iz lepe cerkve, ki je poleg tega, da je ko najstariš svetišče praškega mesta še posebno znamenita, ker kaže v svoji obsirni zgodovini, da ima maloktera cerkev nji enako mnogoverstne prizore, vesele, pa tudi žalostne, marsikrat tudi strašne in grozovite, ki so se godili v njej in krog nje. Že malo da ne 1000 let je stara; opravljali so v njej večidel katoličani službo Božjo, včasih pa tudi utrakvisti in luterani svoje obrede, nekaj časa še tudi vsi skupaj, kajti v tej cerkvi je neki pridigoval sv. Janez Nepomucen, v tej cerkvi je zgovorni Janez Rokycan zagovarjal utrakviste, in z lece, ki še zdaj stoji, je oznanoval Čehom Gol Cahera prvi vero Lutrovo, ktero je sprejelo mnogo Slovanov in ji služijo še zdaj. Pa o tem kaj več pri drugi priložnosti.

„Slovenec je le Slovenec,“ to sem si mislil, kajti vidil sem pred sebo velik terg in na njem vse polno ljudi, tako da so delali veliko hruma in šuma. Nekoliko jih je bilo prav pridnih. Tu se je razodevala glasna in lična zgovornost in gorečnost pri kupčii, tam so drugi tako

hiteli po svojih opravkih na vse strani, da so se eden drugemu komaj ogibali; lepo število pa je bilo še taci, ki so lepo zložno pohajkovali, ker se jim na milem svetu nikamor ni mudilo. — Tako je bilo na tergu; v cerkvi pa ni bilo nič tega hruma, pa tudi gnuječe nobene, ker je bila tako prazna, kakor da bi najmanj pol ure na okrog ne bivala živa duša. In tako je bilo ob času, ko je pri nas v cerkvi vender viditi več ljudi, nego zunaj. Nezadovoljen s tem, kar sem vidil, od druge strani pa vender vesel, da Slovenci vsaj v eni reči, in ravno v naj poglavitnej — nismo zadnji, jo zavijem v stranske ulice.

Kakor radovedneži znajo, gledal sem tudi jaz na vse strani, na desno in na levo po velikanskih starinskih poslopjih in po novogizdavam lišpu — po prodajalnicah bolj, kakor pred-se. Kar naenkrat čutim, da ne morem naprej, in ta trenutek mi od vseh strani bijejo na uho debeli moški glasovi: „Handel,“ „kleider,“ „handel,“ „kaufen,“ „verkaufen“ itd. Kaj menite? nisem se malo prestrašil, stal sem kakor kamen. Ko spet zberem svojo zavednost, zagledam okrog sebe vse polno tistih „fiziognomij,“ ki zaznamovane od Bogá naj bolj natanko razodevajo rod in prvotno domačijo, in kakoršne tudi v Ljubljani večkrat vidite, posebno ob sejneh šenklaški cerkvi nasproti. Kaj je bilo storiti? Pomagam si malo naprej; ves trop pa za menoj, neprenehoma me popraševaje. K sreči mi pride dobra misel, ktere sem se zdaj vesel; urno poprašam: „Kaj?“ Vsi so omolknili, le bolj zadej se je oglasil še eden: „ich zahl gu-ut.“ Se enkrat rečem „kaj?“ in kmali sem bil sam, vsi so odšli. Zdaj pa imam tako lep mir pred njimi, kakor malokdo. Sicer ta dogodbica ne pristoje ravno naj bolj „Danici,“ — pa naj ima enkrat tudi eno poredno. — Znano je, da je Praga s temi ljudmi precej obdarvana. Imajo jih boje okoli deset tisoč Izraelovih otrok. Neverjetno je, da ti ljudje vsacega tujca precej spoznajo, kakor bi imel na sebi zapisano, kajti vidil sem, da družih ne nadlegvajo, le ko prideš pervikrat pred nje, glej kako si boš pomagal! V saboto in v nedeljo pa ne smejo kupovati, brani jim v saboto Mojzesova postava, v nedeljo pa kristijanski praznik. Ta dva dni je na ulicah mir, toda skrivaj v kaki veži ti bo pa le kdo pošeptal: „was zum einschachern?“ Stanujejo pa večidel vsi skupaj v posebnem oddelku mesta, ki se zato Zidovsko mesto imenuje, in volijo si tudi svoje zastopnike v deželni zbor. Po národnosti se pristevajo večidel Nemcem, vender je nekaj tudi prav vnetih Čehov; zato pa so bile pred volitvijo za deželni zbor, ki je bila uni mesec, kaj hude borbe in komaj da so Nemci zmogli.

Večidel se derže vere svojih očetov in le malo je spreobrnjenih. Kar pa jih je, so večidel zelo spoštovani in učeni možje in dobri katoličani. Slavno znan je katoliškim modroslovcem dr. Loewe, profesor na tukajšnjem vseučilišču. Nekako slovesen se mi je zdel trenutek, ko je v prvem svojem govoru o „moralnih principih“ s povzdignjenim glasom zaklical: „Gospôda, resnica je ena, zmot pa je brez števila.“ Res ne vé človek, ali bi se bolj čutil gladko tekočemu govoru, ali umetno pa lično spletenim stavkom, ali pa jedernatemu in prepričavnemu dokazovanju. Zato pa ima tudi posebno veliko poslušavcev, vkljub nasprotnemu duhu, ki veje po novejem modroslovju. Pripoznati se mora to v čast praškem akademikarjem, ravno nasproti tistim graškim, ki so se nedavno potegovali za „freie Forschung.“

Sploh pa je praško življenje, kar vero tiče, kaj čudno. Tako sem koj v začetku v neki gostivnici opazil na zidu vdelane dve podobi iz mavca. Perva je kazala duhovna v dolzem talarji z biletom na glavi in s pozlačeno knjigo v levi roki, desnico pa častitljivo povzdignjeno, kakor k blagoslovu; druga pa vojnika v starodavni bojni opravi. Pod obema podobama bile so čedno vdelane glavice dveh angeljev. Precej se mi je sanjalo, pri čem smo. Poprašam toraj enega, kazaje na duhovna; čegava je ta podoba? I

to je Jan Hus, bil je odgovor. In una? uni je Juri Podiebrad. Naletel sem na te dve podobni potem še marsikje; Husa našel tudi poleg sv. Jana Nepomucena in sv. Václava. Vidil sem po književnih prodajavnicah tudi izpostavljeni: Život Ježišův — od Renana — druhé vydání.

Posebno pa sem čutil, da nisem domá, ko sem v nedeljo popoldne stopil k oknu svoje stanice. Vidil sem, kako so v nasprotni hiši krojači, v drugi koj zraven čevljarji tebi nič meni nič pridno šivali, kakor bi bil navaden delavnik. V tretji hiši sem opazil urarja, ki je skerbljivo kollesca pilil, v četrti zopet krojača itd.

V kratkem so tukaj obžalovali smert dveh imenitnih mož; 15. p. m. je umrl začetnik in vodja praških Sokolov Henrik Fügner, še le 44 let star. Bil je ta mož, kakor se je vidilo pri pogrebu, posebno spoštovan. On je prvi zbral Sokole in jim na svoje stroške sozidal telovadnico, da je ni kmalo take, in sploh je daroval marsikak tisoč v pospeh národnosti.

Bil je pa tudi pogreb tako slovesen in toliko ljudi, da Pražani ne pomnijo tacega.

Kmalu za njim je umrl drug slaven mož. J. L. Zvoňar, glasovit skladavec napevov, ki ima zlasti za cerkveno godbo in petje velike zasluge.

Bilo je brati pred kratkim po časnikih o govoru, ki ga je imel rektor graškega vseučilišča pri slovesnem vmesovanji letošnjih novincev med prave akademikarje. Naj tudi jaz nekoliko posnamem iz govora, ki ga je imel naš rektor dr. Náhlovski ob ravno taki priložnosti 25. p. m.

Po priserčnem pozdravu nam je priporočal zlasti dve reči rekoč: „Delajte, delajte neutrudljivo, toda pri tem ne pozabite vere. Delajte, kajti vaše naloge so težke, vaši nameni visoki in le tisti bo zmagal težave, le tisti bo dosegel, kar želi sam, žele njegovih starši in upa njegova domovina, kdor vé ceniti vsake ure čas. Toda brez zdatenega vspeha bo vaša delavnost in še toliki trud ne bo rodil obilo lepega in blagovitega sadú brez blagoslova Božjega. Le lastna delavnost in blagodar od zgoraj pelje k najvišim vednostim in k pravi kreposti. Kako pa vam će dati Bog svojo milost, ako ga vi zapuščate, ako njegovih dobrot nočete sprejemati? Vsako nedeljo in praznik se opravlja nalašč za vas služba Božja, za Slovane posebej in za Nemce posebej. Toda, kako jo obiskujete? V serce me je speklo, ko sem prišel zadnjo nedeljo v cerkev, kjer se opravlja služba Božja za tiste, ki so nemškega rodú, in nisem videl ne enega akademikarja v cerkvi!

„Delajte in ne pozabite vere!“ to vam živo priporočam danes kot prvi vodja vseučilišni, kot vaš prijatelj, ker sta mi vaša sreča in blagor resnično pri sercu. Govorim to iz prepričanja, ktereга so poterdile 20letne skušnje, kar sem učenik na tem vstavu.“ Priporočal nam je nadalje ljubezen do domovine, ktera naj se v tem razodova, da si nabiramo vsakoverstnih véd, ker le po teh nam bo močóce svojemu narodu resnično koristiti.“*)

Vpisalo se je letos tukaj na vseučilišču 849 Čehov, skoraj 100 več, kakor lani, Nemcev pa 544, ravno 44 manj od lani. Že nokaj let je, kar se število Čehov vedno zvišuje, Nemcev pa znižuje. Razun teh je tudi precej Serbov in Poljakov. Hrovatov je bilo prešnje leto boje več, zdaj jih je komaj toliko, kakor Slovencev.

Čehov pride vsaj nekoliko vsako nedeljo k akademiki maši in pridigi, dasiravno nikakor ne toliko, kolikor bi jih moglo biti. Eno pa se mora hvaliti pri čeških dijakih, namreč to: da nimajo razun svoje čitavnice, ki stoji na dobrih nogah in jo kaj pridno obiskujejo, in razun nekterih manjih zgolj vednostnih družbic, nikakoršnih zvez in skupščin po kavarnah in kerčmah med seboj. V tem se res odlikujejo od nemških „buršev“, ki so povsod zraven, kjer je kaj neródnega ali pa neumnega.

Dr. Rieger je podal te dni češkemu deželnemu zboru peticijo čeških akademikarjev za ravnopravnost jezika na visokih šolah. Ta prošnja ima 710 podpisov. Imela bi jih pa več, ko bi ne bila policija ustavila podpisovanja. Podpisovali so neki v svoji čitavnici, ker nimajo nobenih drugih zbirališč. Policija pa je zvedila o tem, prišla preiskovat in našla in vzela je 400 podpisov, ktere je pa potem dala zopet nazaj, ko so se po poslancih obrnili do namestnega deželnega glavarja in so je tudi dr. Rieger potegnil za-nje. Obseg te prošnje je kaj važen, ker dokazuje kaj bistroumno zgodovinsko in s številkami, kako je bilo, kako je in kako bi moglo biti. Toda o tem morebiti drugikrat kaj več.

Iz Amerike.

Iz št. Pavla 24. sept. 1865. (Do v. č. g. fajmoštra Podobnika.) — Hvaljen bodi J. K. Da sem postal, kar sem že zdavnej željno pričakoval, to Vam je gotovo že znano. 8. sept. sem bil za mašnika posvečen in 10. sept. sem prav dolgočasno primiciral. Zdaj ostanem pri škofu tako dolgo, da neki duhoven iz Francoskega nazaj pride. Zdaj moram tu vsako nedeljo slovesno sv. mašo peti v škof. cerkvi. Danes sem pervikrat pridigoval v nemški cerkvi; prav dobro je šlo. Jutri grem nekam sv. leto opravljat, 60 milj od tukaj. To bo malo terdo za novince vsaki dan dvakrat pridigovati angleško in nemško. Te dni sta bila gg. Pirc in Buh tukaj in sta me hotla saboj k Indijanom vzeti, pa škof me ne pusté še dva mesca. Po tem takem jo bom še le bolj proti zimi k divjakom mahnil. Jaz sem prav zadovoljin tukaj, zdaj imam vse prav lepo in čedno pri škofu, celo plinovo (gazno) svetlobo; ali to bo kmalo minulo; potlej se pa bolj pastirska začne po gojzdih. Včeraj sem dobil pravice (facultates), ki so tako velike in obširne, da noben škof v Evropi nima večih; tako so n. pr. a) facultas dispensandi ab omnibus casibus Ap. Sedi reservatis, etiam in bulla Coenae Domini contentis. b) Largiendi ter in anno indulgentiam plenariam contritis, confessis et sacra communione refectis. c) Missam recitandi bis in diebus festis, si necesse fuerit. d) Celebrandi missam unam horam ante auroram et unam post meridiem. e) Absolvendi a quacunque simonia. f) Dispensandi et commutandi vota simplicia, dispensandi in votis simpl. castitatis. g) Absolvendi ab haeresi et apostasi a fide. h) Missam de Requiem celebrandi in festis duplicibus. i) Tenendi et legendi libros haereticorum de eorum fide tractantes. j) Defferendi ss. Sacramentum oculute ad infirmos. k) Dispensandi ab impedimento mixtae religionis etc.

To so kaj imenitne pravice, jih je pa še veliko, ali vsih ne morem zapisati.

Danes svoje kopita skupaj spravljam, juter odrinem na misijou. Jaz sem tu prav zadovoljin, ker vidim kaka potreba je. V nekterih škofijah nimajo toliko duhovnov, da bi v vsako večje mesto enega poslali, po kmetih pa so čisto zapušeni in od vere odpadajo. Zdaj enkrat sem bil obiskal enega krajskih duhovnov, g. Tomaževica. Ta ima skoraj polovico odpadencev, ki niso zdaj nič, kakor neverniki. Ako človek pomisli, bi se dalo pri belih veliko več opraviti, kakor pri Indijanih; tako tudi naš škof pravijo. Vender jaz grem zdaj k Indijanom poskusit. Preserčno pozdravim vse svoje znance. Jak. Trobec.

Napis:

Rev. James Trobec
care of Rt. Rev. Thom Grace
Bishop of

St. Paul
Minnesota
North-Amerika.

Via: Bremen or Hamburg.

Kaj je kej novega po širokem svetu?

Razne novice. V švicarski vstavi je prepovedan jezuitarski red po vsi Švici. O sedanjem pregledovanji vstave je v narodnem svetu g. Fracheboud (Frašbú) svetoval, da

*) Naj bi vender brali te vestice slovanškega rektorja vsi tisti, ki imajo krive misli zoper Slovane. Vr.

naj se ta prepoved ovérže, ker se ne strinja s svobodo vere in vesti, in je krivična katoličanom, ki vendar judom in mohamedanom sprejetja ne zabranuje in se tudi izmed protestantov terpe vse mnogotere ločine. Šest polnih ur so se podajali zastran tega nasveta 4. u. m. Pri glasovanji je bil poslednjič odvržen z 62 glasovi zoper 13... Še bo treba čakati, predno bode svet res svobodo privošil — ne le grehu, ampak tudi čednosti. —

Novojorski kat. časnik pravi: „Res je, da marsikteri katoličan tukaj odpade — kakor zdaj perje z drevja. So katoličani, ki še otrók kerstiti ne dajejo, ki nikoli ne gredo v cerkev in k spovedi. Vendar pa se po spreobračanju in družih srečnih okolišinah število vernikov množi dan na dan, teden na teden, mesec na mesec, leto na leto. Naše cerkve so ob nedeljah in praznikih vse polne in prenatlačene. In poslednjo nedeljo so mil. škof ob sedem in trideseti cesti novo prezalo cerkev sv. Gabrielu slovesno posvetili.“ Sveti misijoni se obhajajo brez prideržka neprenehoma, in imenovani list pravi: „Pač res lepa reč je, da tukaj ni treba še le pri posvetni gosposki privoljenja prositi, kakor n. pr. na Parskem ali Badenskem, kadar hoče domači duhovni pastir po zunanjih duhovnih ali redovnikih misijon obhajati. Cerkev se smé tukaj prosto razcvetati, hvala Bogu! Ima se torej v Ameriki nadjati še imenitne prihodnosti.“ — Kolero je parnik „Atlanta“ zanesel prav do Amerike; 20 jih je umerlo na parobrodu, zdaj pa je potihnila. — Nekaj posebnega je dandanašnji sem ter tje razodevajoče se gnanja raznih keršanskih cerkev po zedinjenji. Undan se je obhajalo v 300 anglikanskih državnih cerkvah opravilo „za zedinjenje keršanskih cerkev.“ To ni slabo znamuje. —

V Koloniji je 5. t. m. umerl preslavni gospod Adolf Kolping. Malokdo na svetu je v prid npravnosti toliko dobrega storil, kolikor oče Kolping s svojimi nestevilnimi družbami za rokodelske družete; zato ga bota pa tudi obžalovala dva dela sveta. Tudi Ljubljana ima eno njegovih cvetlic. — Kolping je bil rojen v god čistega spočetja Marije Device l. 1813 v Kerpen-u blizu Kolonije. Do svojega 23. leta je bil sam čevljarški družec, Bog pa ga je poklical v duhovski stan, v katerem je svoj preimenitni misijon pričel za rokodelske delavce. Nad 400 rokodelskih družb je sad njegovega truda. Brez števila mladenčev ima njemu zahvaliti svojo ohranjeno čednost in poštenje, in morebiti ne manj svoje spreobrnjenje ter obvarovanje, da so se še do časa oteli naj večji časne in večne nesreče. Bog mu daj v miru počivati!

V Filadelfiji sta undan jezuita Maguire in King obhajala luški misijon, pri katerem je čez 6000 ljudi ss. sakramente prejelo in 30 protestantov prestopilo v katoliško Cerkev. — V Pottsville-u zidajo katoličani veliko novo cerkev. — V novem Jorku je bila 1. listopada nova cerkev sv. Jožefa blagoslovljena. —

Méd in pelin.

Med s hrinom.

Kavson in Šimon

Kavson. Šimon, kaj češ raji, da te bom z besedami prisekoval, ali pa da bom derva na tebi sekal? Šimon. Veš kaj? raji me imej za klado in derva na meni sekaj; bom ložej terpel.

(S Krasa.) Te dni sem imel priloznost brati bukvice imenovane: Zveden kmet, leta 1856 natisnjene v Terstu, ino kadar sem od živinoreje bral, sem na straneh 63 ino 64 našel:... „gotovo je, da tele dobre in slabe lastnosti po svojem otcu veliko bolj povzame, ko po svoji materi. Le take teleta, katerih mati je dobro znana molzna krava, in katerih oče je tudi iz dobre molzne rodovine, ino katere so zdrave in lepe postave, naj se

hranijo“ itd. Omenjene bukvice so dobre; tudi to, kar je tukaj rečenega, je resnično; pa pri Slovencih ni bila navada kravo mater imenovati ino junca očeta. Oče junec in mati krava, kakšno govorjenje je to! Pošteni Slovenci rečejo: Tele se verže po junci ali po kravi. Tudi ni po slovensko rečeno: „krava je rodila,“ temuč: „krava se je otelila,“ ali „krava je strila.“ In oteljenje ali ožebenje se nikoli nikjer „porod“ ne imenuje, kakor se v omenjenih bukvicah bere. To je po kulturi novih Nemcev posneto, ino ni nikakor prav: med človekom ino živino je vselej velik razloček, ino ta se ima terditi tudi v besedi, kakor ga je nam duh naše matere Slave izročil.

Pristavek. Prosimo, gospod dobri sosed s Krasa, za malo poterpjenja. Vi in mi, ki smo vsakdanji hodnični ljudje, res tako mislimo, kakor naši očetje, „da med človekom in živino je vselej velik razloček“ bil in bo. Zakaj tudi sveto pismo nas uči, da je Bog živino in zverino z mnogotero lezercino vred posebej vstvaril, — človeka pa zopet posebej in sicer „po Božji podobi.“ Nekteri učeni ljudje pa nas hočejo po vsi sili za opice ali „afne“ narediti. „Rektor magnifikus“ v Gradcu je terdil to neslanost, da je človek opičjega rodu, in nekterim časnikom je po volji tako modrovanje. Med poslušavci, so bili tudi nekteri bogoslovci, in štirje so potlej „Telegraph-u“ naznanili, da oni se niso vdeležili ploskanja pri unem govoru. To ploskanje pa je bilo tudi pri družih mladih poslušavcih „ziemlich spärlich,“ kakor gg. bogoslovci pravijo, ne pa „grosser Beifall,“ kakor se je „Telegraphu“ zdelo. *) Mladenči namrec še niso tako globoko v „kulturi,“ kakor učenjaki gospod rektorjeve stranke. Kaj pravite pa Vi, so-edje Kraševci? Ali se ne smili tudi Vam mladina, ktera mora poslušati tako „poopičevanje?“ Bodo mar taki gospodje osrečili Avstrijo in njeno mladino s svojim „poživinjevanjem“ po Božji podobi stvarjenega in za večni blagor odmenjenega človeka? Mi za svojo stran bi poopičevavcem svetovali, naj dobé kako kôpo orangutanov ali šimpansov iz Malake in Gineje, ter naj z „eksperimentom“ poterdijo svoj uk. Kadar bodo oni te „grizljive bestije“ v nežne „frajlice“ skultivirali, potlej se bomo tudi mi k njihovi „kulturi“ spreobrnili.

Vr.

Iz Prage smo ravnokar zvedili, da zdaj zdaj se bodo dobivali (pri Giontinitu in Kremzarju po 25. kr.): „Napevi božičnih pesem. Postavil France Gerbic,“ ki obsegajo na 4 straneh velike oblike tri božične pesmi. Vsaka ima kratko predigro za orgle, potem kratek samospjev in nato čveterospjev. — Naj bode ta božičnica prav živo priporočena gg. učiteljem in vsem orglavcem in pevcem.

Iz Gradca nam je došla kaj mična knjižica „Die Theologen und die Festrede vom 15. Nov. 1865“ (46 strani v Serki), v kateri gg. bogoslovci pojasnujejo svoje obnašanje zastran znanega govora g. „rektorja“ in čversto odbijajo „darvinjanstvo.“

*) V znamenje, da je mladina dostikrat bolj treznih misel kakor marsikteri učeni, naj služi, kar eden ne sicer teologiških poslušavcev, slovensk mladenec, pravi: „Napovedani dan je govoril Š. in prišel tudi na tisto že tako neslano stvarino, da človek ima za svojega — ne vem kolikrat bi rekel — predpredvnuka orangutana. Teologi so precej s početka jeli goderljati, ko je Š. rekel: „Die Religion hat mit der Wissenschaft nichts zu thun.“ Pa pametno so storili teologi, da so se modro v dvorani obnašali, in so potlej očitno svetu svoje misli naznanili, ktere tudi jaz priznavam.“

„Vse drugač pa je naš profesor Weiss, njegovo karakteristiko za zdaj le z eno besedo izrečom, on je namrec „zvest katolik,“ kakor se sam sebe v predgovoru svoji zgodovini imenuje, ki pravi: Mein Standpunkt ist der positiver christliche; Mancher, der diesen für einen längst überwundenen Standpunkt hält, wird sogleich ein Kreuz über das Buch machen, es vornehm bei Seite legen. — Mag er es thun!“ — itd.

Iz Ljubljane. Miklavž se je to leto zopet dobro skazoval; prinesel je zlasti na vrata nunskega samostana veliko culo obleke za ubožne šolske otročice, in zginil je da se ne vé, kod in kam. Bog Ti plačaj, usmiljeni Nikola!

Duhorske spremembe.

V ljubljanski škofiji. Gosp. Jan. Germ gre iz Čermošnic v spod. Idrijo za kaplana.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta Pija IX. Za sveto leto: 6 dvajset g. Š. P.; 1 tolarček za 1 gl. devica F. P.; g. d. J. B. 10. gl. Za Slomščekov spominek. Pri Mariborski besedi

24. septembra t. l. se je nabralo 167 gld. 43 kr.; Kranjska Čitavnica je poslala 40 gld.; g. Reiser Otmar notar v Mariboru 8 gld.; g. Šrevelj, dvorni kaplan, 1 gl.; g. Kramar Filip 1 gld.; g. Božič Jan. 1 gld.; gosp. A. H. dekan na Koroškem 5 gld. Po g. dr. Ulagu od dveh gg. (že zadnjič naznanjenih) 10 gld. Skupnina 233 gld. 43 kr.

Dr. M. Prelog, denarničar.

G. K. Heidrih 1 ces. cekin. — Iz neimenovane roke 2 gl. G. M. H—r 1 gld.

Za vezilo g. Pirca. G. M. H—r 1 cekin za 5 frankov.

Za odkupovanje zamurskih otrok iz neimenovane roke 5 gld.; za afr. mis.: G. A. Št. 5 gld.; z Verhu. in Horj. 19 gld. 45 kr.

Naročevanje na „Zgodnjo Danico“ za leto 1866.

Dandanašnji, ko vse naprej hiti, se v eni uri delj pride kakor nekaj v enem dnevu, in v enem letu delj kakor svoje dni v petnajst ali dvajset letih. Kjer se pa hitro vozi, se zavozí tudi lahko pod cesto in v rupo ter se napravi hitro škoda velika. Od tod je očitno kakor beli dan, da je Slovencem katoliškega cerkvenega lista treba kakor vsakdanjega kruha. Olika in napredek je namreč lepa in čista vredna reč, toda velikrat se obračate te besedi v ravno nasprotno tega, kar zaznamujete. Pravo luč zagatiti in védenca prižgati, solnce z oblaki zakriti, češ, naj tema gospoduje, — to imenujejo oliko; pravo pot zapustiti in na razpotja zakreniti, to zovejo napredvanje, — pravi neki katolišk časnik. Katoliška Cerkev, in z njo cerkveni časniki, se vojskuje z vso silo zoper lažnjivo oliko in razširja pravo, — zoper napčni napredek in uči resničnega. Ni je pa bolj velikanske laži kakor ta, da je Cerkev nasprotnica olike ter napredvanje ovira; ona je ravno nasproti studenc prave svetlobe za vesoljni svet, in máti vsakega doverševanja v modrosti, blagosti, v človeku spodobni prostosti, v sreči in miru. Z zmoto in grehom, z goljufijo in lažjo pa se Cerkev nikoli še ni sprijaznila, in se ne bo, ker se ne more.

Za pravo oliko in resnični napredek se poganja tudi „Danica“ med Slovenci. Iz vsih strani dobri Slovenije sinovi imajo v nji, bi djal, neko središče, kjer orožje zbirajo; neko ognjišče, od koder podirajo sovražnike; neki verhunec, od koder hitro zvedó nevarnosti in sovražne napade. In koliko mičnih in koristnih naukov se po katoliškem listu kar nanagloma razširi med občinstvo, koliko dobrih misel se zbudi med branjem, koliko časa se v dobro obrača, ki bi se sicer v prazne ničarije ali celo v greh potratil!

Obljubili so gospod korar in stolni dekan dr. Zlat. Pogačar za novo leto nadaljevanje rimskih popotnic; — iz Štajerskega pričakujemo „romarja v Jeruzalem“; železnica nam je ravnokar prinesla kaj mični dalji spis „En dan v Ljubljani l. 1866“; nekaj prijetnih povestnih in šolskih sestavkov, dosti pesem in precej družega dobrega blaga želi iz predalov na beli dan. Prijatlov pa, ki je ne bodo pustili stradati, ima „Danica“ po vsih krajih veliko: Slava jim! — V tacih okolišinah hočemo tudi mi s pomočjo Božjo svoje slabe moči darovati „Danici“ in Slovencem, dela verlih domorodcev v lično edinost spravljati, necelotnosti dopolnovati, času primerne reči spisovati in zbirati. Slovence pa prosimo, naj bi naš cerkveni list med ljudstvom še bolj razširjali: saj vsaka vas svojo Danico, vsaka družba svojo Danico, vsaka gostilnica svojo Danico, vsaka šola svojo Danico, vsaka pisarnica svojo Danico, vsak bukvar in tergovec svojo Danico, in mnoge dobre duše posebej ali pa skupaj svojo Danico bi mogli imeti. Pri gg. duhovnih in posebnih domorodcih se to že samo po sebi razume. Dandanes vse „agitira“, si pajdaštva išče; dajte torej tudi malo „agitirati“ za obilno branje „Zgodnje Danice“ v duhovni prid vernih Slovencev.

Slednjič pa serčna hvala vsim gg. dopisovavcem, čitateljem in vsim prijatlom našega cerkvenega lista! Prosimo tudi za prihodnje enake blagoselčnosti.

Veljá pa „Zgodnja Danica“:

Za celo leto po pošti	3 gld. — kr. n. dn.
„ pol leta po pošti	1 „ 60 „ „
„ celo leto v tiskarnici	2 „ 60 „ „
„ pol leta v tiskarnici	1 „ 30 „ „
„ pošiljanje na dom v Ljubljani se plača	— „ 20 „ „
Ako je treba napis med letom preurediti	— „ 15 „ „